

Nemes Gyula

Dr. Szenner József politikai munkássága

Szenner József a Marosvásárhelytől alig tíz kilométerre fekvő Nagyernye községben született, jómódú földbirtokos családban, 1881. július 7-én, Szenner József és Bakó Ágnes gyermekeként.¹

Pálmay József szerint a Szentner család Svájcból származott és a 18. század közepén telepedett meg a hajdan Marosszékhez tartozó Nagyernyén. Később a nevüket Szentnerről Szennerre változtatták. A családfa első ismert tagja, Szenner Ferenc a szék egyik legtekintélyesebb és leggazdagabb földesura volt, de idős korában 500 holdnyi birtokát zálogba adta. Az 1781-ben született József (I) nevű fia nagyernyei Nemes Juditot vette nőül.² Nekik 1807-ben született fiuk: Sámuel, aki később a nagyapja birtokát visszaváltotta és a tíz felnőttkort megért gyermeke között szétesztotta. Pálmay József 12 örököst említ, mint Szenner Sámuel és Vitális Mária utódai, de ezek közül Ferenc nem érte meg a felnőttkort és Lázár, mint honvédörmmester esett el 1849-ben Komárom ostrománál. A tíz örökös közül Józsefnek (II) két feleségétől hat gyermeke származik, akik közül Katalin és Róza György Zsigmond, illetve Nemes György nagyernyei birtokosokhoz mentek férjhez. Sámuel az ugyancsak ernyei Szakács Rózát vette feleségül.³ József (III) a gazdálkodás helyett az intellektuális pályát választotta, és felsőfokú tanulmányai elvégzése után közigazgatási szolgálatba lépett.

Szenner József az ernyei általános osztályok elvégzése után középiskoláit Marosvásárhelyen végezte, itt is érettségizett. Egyetemi tanulmányait a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen végezte, ahol jogi és államtudományi doktori diplomát szerzett.⁴

Még egyetemi hallgatóként, 1902-ben kis novelláskötete jelent meg Marosvásárhelyen *Vadvirágok* címmel. A könyv előszavában a szerző így ajánlja munkáját az olvasóknak: „Remegő szívvel, mert nem tudom, vajjon megfelel-e munkám azon nagy érdeklődésnek és várakozásnak, melylyel nemes székely fővárosunk és a vidék irodalom pártolói néztek könyvem megjelenésének elébe, de ez az előlegezett rokonszenv egyszersmind jóleső érzéssel tölti el keblemet. Munkáim részint az életből merítvék, részint a dicső múlt tükröződik vissza bennük.

¹ Román Nemzeti Levéltár Maros Megyei Hivatala, Egyházi anyakönyvek, 297/2. sz. 80–81.

² Pálmay József: *Maros-Torda vármegye nemes családjai*. Marosvásárhely, 1904, 130.

³ Nagy Lajos – Nemes Gyula: *Nagyernye*. Cova-print Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2007, 39.

⁴ Gellért Imre – Madarász Elemér: *Három évtized története életrajzokban*. Európa Kiadó, Budapest, 1932. Szám nélküli oldal.

Lelkem visszazárnyalt a fényes múltba s felkereste a kurucz-világ daliás vitézeit, a törökverő hősokeket s a szabadságharcz legendás alakjait. A nép közé szállva lelkem, felkereste a vadregényes természet ölében, a csacska csermely mentén, égig nyuló fenyvesek között a tiszta szerelemnek gyöngyeit [...].⁵

Egy marosvásárhelyi újság a következőképpen tudósítja a város olvasóközönségét a könyv megjelenéséről: „*Vadvirágok*: Irta Szenner József. Apró elbeszélések foglaltatnak a kötetben, részint a jelen időkből, részint a történeti múltból. Komoly törekvést tanúsít munkáiban a szerző, de darabjai nagyon elárulják még a kezdőt.”⁶

Ügyvédjelölt korában, mint fiatal joghallgató a marosvásárhelyi *Székelység* című politikai napilapnál dolgozott, 1903-ban a lap főmunkatársaként, 1904-ben mint felelős- szerkesztő.

A bécsi udvar 1903-ban egy úgynevezett „katonai javaslatot” terjesztett a magyar parlament elé, amiben az újonclétszám 25 százalékos felemelését kérte. Ez óriási nemtetszést váltott ki egész Magyarország területén. A magyar társadalom valamennyi rétegét sértette, hogy fekete-sárga zászlók alatt, német vezényszóra, a Monarchia nagyhatalmi érdekeiért katonáskodjon a magyar fiatalság. A magyar parlamentben egymást követték a botrányos jelenetek. A képviselőház elnökénél egymásnak adták a kilincset a nap, mint nap jelentkező – az újonclétszám emelése ellen tiltakozó és a magyar szolgálati nyelvet követelő – vidéki küldöttségek.⁷

Szenner József jelentős szerepet vállalt ebben a tiltakozó akcióban. A „*Székelység*” napilap sorozatban közölte a „katonai javaslat” ellen írott – hazafias érzelmektől túlfűtött – tiltakozó cikkeit, például a *Megmozdult az ifjúság*, *Katonai botrányok*, *Vészben a hon!*, *Le a katonai javaslatokkal!*, *A vér-adó ellen* stb. címűeket. Szenner József 1903. március 22-én, a Marosvásárhelyen tartott népgyűlésen a kolozsvári joghallgatók nevében tartott tiltakozó beszédet. Nagyernyén és Székesen ő szervezte meg a népgyűléseket, amelyeken szintén felszólalt. Az 1903. március 23-ai nagyernyei népgyűlés lezajlásáról a következőképpen tudósít a lap egyik munkatársa: „Tegnap délután a szomszédos Nagyernye nagyközségben volt tiltakozó népgyűlés, a melyen lélekemelően nyilatkozott meg a nép akarata [...] A községi bíró lakása előtt gyülekezett össze a nép. Mintegy ezerfőnyi ember tolongott az országuton, hogy a

⁵ Szenner József: *Vadvirágok*. Marosvásárhely, 1902, 3. A kötet 13 elbeszélést tartalmaz. Ezek: Barna András, Mire megvénülünk, A fináncz, Az élet útja, Két karácsony-est, Az elmaradt szóáré, A névtelenek, Mikor lehull a két halvány csillag, Mitru, Egy karperecz története, Rezes Samu, Szép Ilonka vára és Vadvirágok.

⁶ *Vasárnapi Újság* [Marosvásárhely]. 1902. 36. sz.

⁷ Unger Mátyás – Szabolcs Ottó: *Magyarország története. (Rövid áttekintés)*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1976, 250. Szenner József jelentős szerepet vállalt ebben a tiltakozó akcióban. A „*Székelység*” napilap sorozatban közölte a „katonai javaslat” ellen írott – hazafias érzelmektől túlfűtött – tiltakozó cikkeit, például a: *Megmozdult az ifjúság*, *Katonai botrányok*, *Vészben a hon!*, *Le a katonai javaslatokkal!*, *A vér-adó ellen* stb. címűeket.

magyar címerrel ékeskedő trikolor alá gyülekeztek [...] Pont fél 3 órakor érkeztek meg a sáromberkiek [...] nemzeti színű zászló alatt a Kossuth nóta éneklése közben [...] Most általános érdeklődés közben Szenner József joghallgató, lapunk főmunkatársa emelkedett szólásra. Büszkén vallottam magam a nép szülöttének, – mondá a fiatal szónok a nép tetszése közben – de a mai napon ebbeli büszkeségem még nagyobb, mert látom, hogy a népből az idealizmust, a haza iránti rajongó szeretetét, s a törvények tiszteletét még a legnagyobb nyomor s a legsúlyosabb megpróbáltatások sem képesek kioltani. Majd a nép sűrű helyeslésétől kísérve a mai nyomorúságos helyzetünket tárta fel. [...] A nép éljenzett, tombolt, mikor a szónok befejezte nagyszabású beszédét, percekig tart a lelkesedés, amikor ismét szóhoz juthat, hogy beterjessze a következő határozati javaslatot: Nagyernye nagyközségnek és Sáromberke kisközségnek pártkülömbőség nélkül összegyűlt adófizető, választó és katonaköteles polgársága határozatilag kimondja, hogy a most folyó országgyűlésen tárgyalás alatt levő ún. katonai javaslatoknak törvényerőre emelkedését nem óhajtja s annak napirendről való levételét, kívánja [...] ezen határozatnak jegyzőkönyvi kivonatát egy 4 tagú küldöttség (Sebes Dénes vezetésével) felviszi Budapestre, hogy átnyújtsa azt a képviselőház elnökének [...] Amikor egy-egy pillanatra megszűnt az ének, felhangzott a nép ajkáról: – Nem kell Fejérváry, éljen a magyar szabadság, éljen a haza! A falu végén aztán Szenner József joghallgató köszönetet mondott a sáromberkieknek hazafias szép cselekedetükért, hogy megértve a mai zavaros viszonyokat, csatlakoztak a nagyernyeiek mozgalmához.[...]”⁸

A nagyernyeihez hasonló népgyűlésre került sor 1903. április 6-án Székesen. A csejdi, iklandi, székelykáli és nagyernyei küldöttségek nemzeti színű zászlók alatt, hazafias dalokat énekelve érkeztek Székesre, ahol a református templom előtti téren gyülekeztek. „Viharos éljenzés közben Szenner József joghallgató, a nemzeti küzdelem e lelkes, fáradhatatlan harcosa lépett most az emelvényre, hogy a tőle már megszokott szónoki erővel elmondja nagyszabású beszédét.” – írja a *Székelység* tudósítója.⁹ Az országszerte szervezett számos tiltakozó megmozdulásnak meg is lett az eredménye, hatására a „katonai javaslatok” bevezetését felfüggesztette a magyar kormány.

Az egyetem elvégzése után egy ideig ügyvédjelöltként (ügyvédbojtár) praktizált, miközben letette egységes ügyvédi és bírói vizsgáit. Később közigazgatási pályára lépett és előbb járásbíró, majd 1908. január elsejétől vármegyei I. osztályú aljegyzőként teljesített szolgálatot 1917. december 31-ig. 1918 elején Maros-Torda vármegye másodfőjegyzőjévé

⁸ *Vasárnapi Újság* [Marosvásárhely]. 1903. március. 24. 68. sz. 1.

⁹ *Uo.* 1903. április. 7. 79. sz. 1–2.

nevezték ki.¹⁰ Ebben az időszakban a *Maros-Torda* vármegyei hivatalos lap felelős-szerkesztője is.

Időközben azonban kitört az I. világháború és ő is bevonult katonai szolgálatra. Hosszú ideig volt az orosz fronton, ahol megsebesült. 1918 tavaszán szerelt le, (azaz akkor mentették fel, Köllő Ignác Maros-Torda vármegye alispánjának közbenjárására.)¹¹ főhadnagyi rangban és a következő hadikitüntetésekkel: Signum Laudis (vitézségi érem), sebesülési érem, Károly-csapatkereszt és háborús emlékérem.¹²

Hazatérve 1918. április 25-étől tovább folytatta a „*Maros-Torda*” című lap szerkesztését, mint felelős-szerkesztő.

Szenner 1918 végén Károlyi Mihály Maros-Torda vármegye főispánjává nevezte ki.¹³ A vármegye hivatalos lapja erről szűkszavúan csak ennyit közölt: „A magyar kormány Dr. Szenner József vármegyei II. főjegyzőt Maros-Torda vármegye törvényhatóságához a főispáni teendők ellátására kormánybiztossá nevezte ki.”¹⁴

1918. november elsején Budapesten, dr. Jancsó Benedek, Sebes Dénes, dr. Ugron Gábor és dr. Urmánczy Nándor elnöklete alatt megalakult a Székely Nemzeti Tanács.¹⁵ Az év végén a magyar államapparátus felbomlása okozta káoszban Erdély magyar lakossága több városban hozott létre magyar és székely nemzeti tanácsokat.¹⁶

A Tanács munkálataiba sok székelyföldi törvényhatósági személy is bekapcsolódott. Bethlen Gábor képviselő társelnöki tisztséget kapott többek között: dr. Király Aladár, dr. Balás Elek ügyvéd Csíkszeredából, dr. Szenner József főispán és mások. A Székely Nemzeti Tanács szorgalmazására szervezték meg a Székely Hadosztályt, melynek feladata Erdély határainak megvédése lett volna. A Székely Nemzeti Tanács – mint nemzeti és nemzetvédő szervezet – 1919 márciusától célját tovább nem tudta teljesíteni. Habár soha nem oszlott fel, gyűlést többé nem tartottak.¹⁷

A Tanácsköztársaság bukása (1919. augusztus 1.) után néhány nappal a román csapatok bevonultak Budapestre, sőt rövidesen a Dunántúl északnyugati részét is megszállták. A belpolitikai életet a kormányok gyors változása jellemezte. Ilyen körülmények között különböző félkatonai – nemzetvédő – szervezetek alakultak. Ezek közé tartozott a Magyarország Területi

¹⁰ *Maros-Torda* [Marosvásárhely]. 1918. január 4., 1.

¹¹ *Uo.* 1918. április. 25., 1.

¹² Gellért – Madarász: *i. m.*

¹³ Nagy – Nemes: *i. m.* 222.

¹⁴ *Maros-Torda*. 1918. december. 31., 1.

¹⁵ Koréh Endre: *Erdélyért. "A székely hadosztály és dandár története 1918 – 1919.* Makkay Zoltán Kiadó, Budapest, 1929, 47.

¹⁶ Gottfried Barna: A székely hadosztály, 1918–1919. *Székelyföld*, 11. (2007) 2. sz. 73–103.

¹⁷ Balás Gábor: *Székelyek útja a hargitai tájról.* Közdok Kiadó, Budapest, 1997. 95.

Épségének Védelmi Ligája (TEVÉL). A TEVÉL 1920. február. 13.-án az erdélyi „munkakörök” betöltésével Királyi Aladárt és dr. Szenner Józsefet bízta meg. A Terület Védő Ligák Szövetsége 1920 szeptemberében pályázatot hirdetett rövid ima vagy fohász és jelmondat megírására, amely a kiírók szerint a szövetség krédója lehet a jövőben. A pályaművek elbírálására a Liga Rákosi Jenőt elnöknek, Kozma Andort és dr. Szenner Józsefet bíráló tagoknak kérte fel. A pályázatra 126 személy jelentkezett, de pályamű több mint kétszer ennyi volt, mert voltak, akik két-három vagy még több imát küldtek be. A pályázatot Papp-Váry Elemérné Sziklay Szerena nyerte meg a „Hitvallás” című versének egy szakaszával. A verset a *Budapesti Hirlap* 1920. szeptember 19-i számában, teljes terjedelmében közölte.¹⁸

A forradalmak után dr. Szenner József Magyarországra telepedett át. 1922-ben „A választási törvény kommentárja” című szakmunkáját Budapesten adta ki a „Legújabb választási jogszabályok” címen. 1923-tól Budapesten ügyvédi gyakorlatot folytatott. Rövid ideig Szegeden is lakott. Az irredenta mozgalmak lelkes támogatójaként tűnt ki, hosszú ideig volt az Irredenta Szövetség főtitkára. Ezen kívül a Honvédelmi Párt elnöki tanácsának és több társadalmi és szakkegyesületnek a tagja.¹⁹ 1936-ban a Közigazgatási Útmutató című közlöny felelős-szerkesztője. A közlöny alcíme mindent elárul témaköreiről: „Adó-, OTI-, Jogi-, Ipari ügyekben tanácsadó: Kereskedők, iparosok, adózók, független országos gazdasági-, társadalmi-, jóléti és közigazgatási közlönye”.

Igazi nagypolitikai szereplése a második világháború lezajlása után kezdődött el, amikor belépett a Független Kisgazdapártba és a budapesti VIII. kerület elnöke lett. A párt delegáltjaként tagja a kerületi nemzeti bizottságnak, majd 1945. október 7-től a törvényhatósági bizottság tagja. Az 1945. november 4-én tartott választásokon nemzetgyűlési képviselővé választották a nagy-budapesti választókerületben.²⁰

1945 ősze és 1946 nyara között többen megpróbálták határtervezeteket készíteni annak érdekében, hogy Erdély egy része visszakerüljön Magyarországhoz. Ezek közé tartozott Szenner József is, aki 1946 májusában készítette el tervét „*A magyar–román határ megállapítása a nemzetiségi és földrajzi viszonyok figyelembe vételével*” címmel. Ez a dolgozat a „bővített korridoros” tervezetekhez sorolható, azonban megpróbál egyidejűleg az etnikai szempontokra és a földrajzi, közlekedési, gazdasági viszonyokra is tekintettel lenni, emiatt

¹⁸ Bíró-Balogh Tamás: Egyszerű, rövid, populáris. „Csonka Magyarország nem ország”: a revíziós propagandagépezet működése. *Forrás* 2007. 7-8 sz. 89.

¹⁹ Gellért – Madarász: *i. m.*

²⁰ *Az 1947. szeptember 16-ra Budapestre összehívott Országgyűlés almanachja 1947. szeptember 16. – 1949. április 12.* Szerk. Marelyn Kiss József – Vida István. (Történelmi almanach, 3.) Magyar Országgyűlés, Budapest, 399.

pedig egy sajátos alakú területet rajzolt meg a szerző. Szenner tervezete a Békeelőkészítő Osztály vezetőjéhez, Kertész István meghatalmazott miniszterhez került, de innen végül is nem jutott el a párizsi béketárgyalásra.²¹

A „korridoros rendszer” értelme az lett volna, hogy a Székelyföldet egy ún. folyosóval összekösse Magyarországgal. Szenner tervezete a természetes határokat vette figyelembe, még akkor is, ha emiatt bizonyos etnikai érdekek csorbultak volna. Elképzelése szerint annyi román kerülhetett volna kisebbségként Magyarországra, mint amennyi magyar Romániában maradt volna. Az ugyancsak ilyen terveket kidolgozó Jakabffy Imre tervétől az különböztette meg, hogy ő az 1910-es népszámlálási adatokat vette alapul, amikor még a városokban sokkal több magát magyarnak valló ember élt, míg Jakabffy a reális, 1930-as adatot, ezért Jakabffy „álomkergető és utópisztikus térképrajzolónak” nevezte Szenner Józsefet. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy azokban az években még mind a kisemberek, mind a politikusok mertek arról álmodozni, hogy az újabb békeszerződésnek köszönhetően Erdély visszakerül az anyaországhoz. Arról, hogy Sztálin aztán szertefoszlatta ezeket az álmokat, nem az „álmodozók” tehetnek. A magyar kommunisták legfőbb gondja a hatalom megszerzése volt. A nagyhatalmak elé is a koalíciós kormány képviselői tíz nappal azután tették le a kérést, miután azok már eldöntötték, hogy visszaállítják a trianoni határokat. 1946 szeptemberében Párizsban elutasították a magyar igényeket és így az „álmodozások kora” véget ért.²²

A Magyar Kommunista Párt, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt és a Nemzeti Parasztpárt 1946. július 16-án egy nyílt levelet intézett a Független Kisgazdapárt tagjaihoz, amelyben a június 4-i megállapodásokra figyelmezteti őket. Egy kis részlet a levélből így hangzik: „A Független Kisgazdapárt paraszti tömegeinek joguk van az őket megillető részt követelni a magyar élet irányításából, az ország Kormányzásából [...] de azt a jogot nem lehet a jobboldallal szövetségben érvényesíteni csak velünk a Baloldali Blokk munkásaival és parasztjaival szövetségben [...]”²³

A nyílt levél komoly visszhangot váltott ki a Kisgazdapártban. A polgári jobboldal és a paraszti centrum egy része azonnal élesen tiltakozott ellene. Szenner József a Független Kisgazdapárt VIII. kerületi elnökeként, a többi kerületi elnökkel egybehangzóan, visszautasította a baloldal állásfoglalását, azt a párt ügyeiben való beavatkozásnak minősítette,

²¹ Vincze Gábor: *Álmodozások kora. Tervek, javaslatok az „erdélyi kérdés” megoldására 1945–46-ban. Limes* 1997. 2. sz. 59–82. (Ma a Magyar Országos Levéltár Jelenkori Gyűjtemény, Külügyminisztériumi Békeelőkészítő Osztály XIX-J-1-a, IV-149. jelzet alatt található.)

²² Uo.

²³ Vida István: *A Független Kisgazdapárt politikája 1944 – 1947. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976, 237.*

s úgy értelmezte, hogy a munkáspártok újabb kizárásokat követelnek, amit ő határozottan elutasított.²⁴

1947. május 29-én Szenner József kilépett a Független Kisgazdapártból és a Magyar Függetlenségi Párthoz csatlakozott.²⁵ Pfeiffer Zoltán 1947. augusztus 4-én jelentette be, hogy Magyar Függetlenségi Párt (MFP) néven új pártot alapított és indul az országgyűlési választásokon. A választójogi törvény előírta ajánlások megszerzése után ismertette pártja programját, amelyben vállalta pártja nyílt ellenzéki szerepét és nem tagadta, hogy polgári liberális jellegű politikai és társadalmi berendezkedést kíván megvalósítani Magyarországon. A párt rövid két hét alatt nagy sikereket ért el, 23 budapesti és több száz vidéki szervezete alakult.²⁶ Szenner József 1947. augusztus 31-től az MFP nagy-budapesti listáján megválasztott országgyűlési képviselő, majd november 1-től a párt politikai bizottságának tagja. Az MFP a választásokon 670547 szavazatával megszerezte a szavazatok 13,4 százalékát, azaz komoly sikereket aratott. Ekkor azonban már a Magyar Kommunista Párt fontos pozíciókat töltött be a kormányban és 1947. szeptember elejétől politikai kampányt indított az MFP ellen. Felhívására és ösztönzésére országszerte tiltakozó gyűlések zajlottak le a Pfeiffer-párt betiltása érdekében. Erre válaszul Szenner szeptember 25-én interpellációban tiltakozott a belügyminiszternél amiatt, hogy az MFP ajánlási íveit aláírók ellen a politikai rendőrség eljárásokat indított. Interpellációját azonban csak október 8-án mondhatta el az Országgyűlésben.²⁷

1947. szeptember 26-án Pfeiffer Zoltán egy küldöttség élén kereste fel Dinnyés Lajos miniszterelnököt és pártja nevében egy beadványt nyújtott át neki. Ebben azt kifogásolták, hogy az MFP ellen uszítás folyik és szerintük ezért a magyar kormány a felelős. Ezt követően 1947. október 3-án a koalíciós pártok együttesen nyújtottak be petíciót az MFP ellen. Ebben az MFP valamennyi sikeres, országos listán megszerzett képviselői helyét megtámadták. Kérték a mandátumok megsemmisítését és a választási eredmények helyesbítését. 1947. október 20-án kezdődött meg a „petíciós per”, amelynek tárgyalásain az MFP-t maga a pártvezér, a kitűnő jogász Pfeiffer Zoltán képviselte. A tárgyalások végeredményeként a vádlók arra a következtetésre jutottak, hogy az MFP ellensége a demokraciának és a magyar népnek. Ezt követően a budapesti népfőügyészségtől az Országgyűlés elnökéhez egy kiadatási kérelem érkezett, amely Pfeiffer Zoltánnak a felfüggesztését és előzetes letartóztatását kérte. Ezt azonban

²⁴ Vida István: *A Független Kisgazdapárt politikája 1944–1947*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976, 237.

²⁵ Vida István – Vörös Vince: *A Független Kisgazdapárt képviselői 1944–1949. Életrajzi lexikon*. ELTE, Budapest, 1991, 192–193.

²⁶ Izsák Lajos: Egy rövid életű ellenzéki párt és vezetője Magyarországon 1947-ben. In: *Értés – Megértés. Művek és értelmezések*. Szerk. Szabó B. István. Anonymus Kiadó, Budapest, 2004, 123.

²⁷ Vida – Vörös: *i. m.* 192–193.

Pfeiffer nem várta meg és családjával együtt Ausztriába, onnan pedig az Amerikai Egyesült Államokba távozott.²⁸

A pártelnök távozása után a pártvezetőség megpróbálta újraszervezni a Magyar Független Pártot. 1947. november elején Miklós Béla, Zsedényi Béla és Pardi Ferenc vette át a párt vezetését. Új politikai bizottságot választottak, amelyben Hódy György, Keresztes Tamás, Vásáry József, Szenner József, Moór Gyula, Vándor Ferenc és Ráth András kapott helyet. Megpróbálták újra felvenni a kapcsolatot a Magyar Kommunista Párttal, de eredménytelenül, mert a Választási Bíróság 1947. november 20-án határozatban mondta ki a párt listáján megválasztott 49 képviselő mandátumának megsemmisítését, Rajk László belügyminiszter pedig feloszlatta a pártot. Szenner Józsefet is tehát, képviselő társaival együtt, törvénytelen módon kizárták az Országgyűlésből, ami azt jelentette, hogy – a már korábban kizártak szavazóit is figyelembe véve – több mint egymillió választópolgár maradt képviselő nélkül az új Országgyűlésben.²⁹

Dr. Szenner József 1948. szeptember 15-én hunyt el, halálával elkerülve egy – szinte biztosra vehető – koncepció eljárását.³⁰

In *Teremtő életek, marosvásárhelyi személyiségek. Tanulmányok*. Szerk. Pál-Antal Sándor és Simon Zsolt. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2011, 89–96.

²⁸ Izsák: *i. m.* 128.

²⁹ Uo. 129.

³⁰ Nagy – Nemes: *i. m.* 223.

